



Milijana Pejaković

## VOZITI

(Vitomirka Trebovac: *Sve drveće sva deca i svi bicikli u meni*, LOM, Beograd, 2017)

U decembru prošle godine, u izdanju *Loma*, izašla je zbirka pesama *Sve drveće, sva deca i svi bicikli u meni* pesnikinje Vitomirke Trebovac. Čini se da je ova knjiga, preko poznanika i prijatelja, raznoraznim of- i onlajn kanalima uspešno i brzo došla do značajnog broja čitalaca i da su se oni za nju vezali; čini se isto tako i da su ti čitaoci iz iste ciljne grupe: alternativni, vaspitani, osetljivi i mladi uvek i onda kad „tehnički“ to nisu. Jer kada se o ovoj zbirci govorilo, govorilo se uglavnom iz takvih krugova, bilo da su u pitanju Fejsbuk – preporuke (stranica *Bosonoge*, na primer) ili „stvarna“ mesta (na primer beogradska knjižara „Booka“). Ono što je, međutim, izostalo jeste „oficijelna“ kritika, prikaz u novinama ili tekst u časopisu, kao znak da je neko od „ljudi koji prate“ knjigu primetio i kojim bi ona bila i zvanično mapirana, ne zato što tako treba, već zato što je šteta da tako ne bude; ova izvanredna poezija razborit je i odmeren, jedan samosvojan glas koji bi zapravo mogao biti generacijski.

*Sve drveće...* je, ma koliko to izanđalo zvučalo, zbirka o životu. U njoj se život javlja kao jedna masivna neuređenost. On je u usputnim utiscima, u susretima sa ljudima, u kućnim predmetima, u onome što smo zapamtili; on je u zalutalim mirisima, ponekim mislima, u prolaženju. On je u mirisu zarezane olovke, u jednom maminom vrisku, u šik prolaznici sa malim psom; život je u polomljenom *labelu*, u jednom strahu i u tihom džezu u knjižari; on je u ciframa telefona koji se odavno ne okreće, ali cifre, da, one su još žive, tu su u nama. Život je bujajući kompleks svega onog što i ne primećujemo i kao takav odbija i gazi svaku banalnu interpretaciju, sve mizerne redukcije na uspeh i novac, te se preliiva, pliva, šiklja, naprosto trijumfuje u ovoj zbirci.

Prostor za ova praćakanja u pesmama najčešće je ulica, koja je, zbog svega što jeste, svojevrsna životna metonimija: u stalnoj promeni, uvek potencijalna, uvek složena, mnogoljudna. U tu se ulicu ulazi biciklom, tim filozofskim vagenom, kojim se, kako izveštava pesnikinja, može voziti bez ruku, te prolaziti kroz crveno, zviždajući naokolo; može se proći gde drugi ne mogu, kroz jednosmernu ulicu ganjati suprotno i još štošta. U „pravoj“ visini, idealnoj brzini i iz odličnog rakursa junakinja zbirke (*Vita herself*) vozika se kroz sadašnjicu sakupljajući usput utiske, apsorbujući slike, gradeći blistave zaključke, pronicajući, nagoveštavajući, sećajući se. Iz sveukupnosti proživljenog iskrasava njen pogled na svet, pogled koji stvarnost reže horizontalno – na gornju i donju polovinu.

U gornjoj bi hemisferi bile politike, sve one „aut“ i „in“ ideologije i konstrukti što su premežili i parcelisali savremeni svet: nacionalizam i liberalizam, feminizam i patrijarhat, urbo-centrizam i povratak (srpskom) selu, konzumerizam i antimaterijalizam (u hipsterskoj i pravoslavnoj varijanti)... U ovim pesmama, međutim, nećete ih naći pod tim imenom; politike se ovde javljaju vrlo posredno i u tragovima: u jednoj reči, u pola stiha, kroz aluziju;

toliko diskretno da bi površnji čitalac mogao da oseti tugu, a da ne zna zašto kad je sama pesma tako – vesela. Politike uočavamo ovde samo po „rezultatu“ koji su „ostvarile“ tamo, ispod horizonta: vidimo ih kroz talase emigracija – afričkih, azijskih, balkanskih; kroz masovnu bedu simbolizovanu u praznim plastičnim kesama i obući nasleđenoj od dece; kroz beskrajne redove za vize, kroz vađenje iz vojske, kroz nove bogataše, kroz bombardovanje...

Da, u ovoj poeziji politike su nevidljivi antijunak, donosioci nesreća i muke, ali ova knjiga nije radikalna, ne očekujte u njoj ekstremna rešenja: na primer samoizolaciju i nadureno odustajanje od prljavog sveta ili, s druge strane, klicanje na pobunu i veliko rušenje, nekakav novi komunizam. *Sve drveće, sva deca i svi bicikli u meni* je žilava i vedra zbirka; u njoj je ključna vrednost delovanje koje je promišljeno i razborito i koje iskusno sagledava svet; ove pesme demonstriraju budnost i komunikaciju, sve one načine koji zapravo, u svetu ponovno kliznulom u ekstremno levo i desno, deluju skoro pa izgrednički, kao relikti „prevaziđenog“ doba razuma i mere. Zato biciklistkinja koju pratimo ne beži i ne ruši, ali i ne baza okolo, nego od svih teorija uzima ono što smatra vrednim za sopstveni autonomni pogled na svet i na taj način i date vrednosti prevrednuje. Može crkva, ali samo kao babina molitva u jorganu pred spavanje (a ne recimo kao krst koji visi s retrovizora); može feminizam, ali samo kao komšinice u malom mistu što muštraju muževe na traktorima i grde sitnu decu (ne, nećemo se prenemagati); može porodica, ali na primer kao jedna divna, a tako teško vidljiva, simbioza komšije samca i svih kerova iz ulice (ne, ne ispeglane prikaze ispred Mekdonalda!) i, konačno, može, uvek i može i mora, individualizam, sloboda ličnosti, ali samo sa svim onim tetkama, mamom i bakom čija se slika nosi u svesci, ta odlična slika babe i dede u zimskom periodu ispred štale.

Sa pak-tregera ili sica stvari mogu da se vide i odozgo, recimo iz ptičje perspektive smrti koja progurušava ovu zbirku i koje se junakinja rado seća. Ne, u pitanju nije nikakav memento mori, nikakva srednjovekovna tehnika za sticanje večnog života. Što se ove poezije tiče smrt je ništavilo, potpuni nestanak, iza nje nema ničeg; ona je, sasvim manovski, tamo gde mi nismo i obratno. Ne postoji ništa zajedničko između smrti i života, ništa vezujuće; smrt dolazi, uzima, ostajemo mi, ostali, da živimo. S druge strane, na fonu smrti život postaje bizarna igra, nekakvo minorno kloparanje pod sveprisutnim i uvek izvesnim zračenjem nestanka; postaje lak, gotovo lep; oslobađamo se, lečimo...

U odnosu na prirodu život je tek pravi diletant! Nebo i biljke, more, godišnja doba žive samodovoljno i duboko smisljeno. Naspram njihovog život ljudi deluje nezgrapno i kao višak, premeće se u marginaliju; dok biljke žive čovek – egzistira. Baš kao ni smrt, ni priroda nema veze sa nama, ali dok je smrt tamo gde nas nema, elementi i biljke koegzistiraju sa ljudskim društvom; oni su naša paralelna stvarnost koja devojci na biciklu veoma imponuje kao izvor logike, mere i mira; iako ravnodušna, priroda je učitelj i jedno samodovoljno izvanredno prisustvo; ona je i vrhunska uteha koja ne zna da to jeste. Dok se vozimo, radimo, trgujemo; konverziramo, reagujemo i planiramo postoji nebo (sa plavom koju ne zna da napravi čovek), postoji vetar, smenjuju se godišnja doba, svojim putem i u svom smeru džiklja cveće, lete ptice; u istom prostoru i paralelno sa nama postoji i more, ogromno, staro i ovoj pesnikinji presudno; sećanjem na njega nestaje potištenost, isto kao što iz sveta nestane i prljavština ako se on pogleda izdaleka, jer ostaju samo obojene površine.

Ponekad, zato, iz devojke na biciklu izvire čežnja za konačnim spajanjem s prirodom; kao nestankom, dezintegracijom, oslobođenjem. Ta se „prepotentna dekadencija“, ipak, nepogrešivo okonča razboritošću: život pobeđuje; preostaje samo uspravljanje i ustajanje, i trajanje tu, među ljudima; preostaju koncentracija i trud kao temeljne vrednosti ove biciklistkinje i ove zbirke po kojoj šparta; njena nam budnost i žilavi optimizam kažu: treba živeti; guravi ljudski život; prevrtan okolnostima, riktan idejama, propadljiv i bazično sam. Treba ispoštovati, „obaviti posao“ jer nešto se pokrenulo, nešto je postalo, prisutno je. I ma koliko suprotno delovalo, ništa ovde nije bezvredno i sve je vredno, sve je, kako lala iz kese u jednoj pesmi kaže, savršeno i brzo će proći.